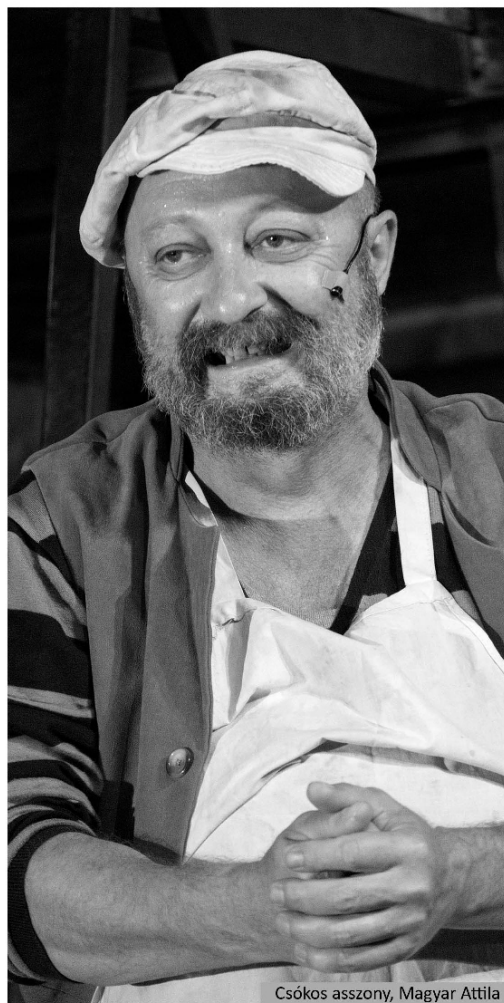

kisvárdai lapok

XXIX. évfolyam 7. szám – 2017. június 23. péntek

Csókos asszony, Magyar Attila

Magyar
Színházak
kisvárdai
fesztiválja
XXIX.

Örömpörkölt

Szakács: Sardar Tagirovsky

Hozzávalók: Elektra, Hamlet, Sirály, és mi.

Helyszín: Kisvárdá.

Elkészítési idő: 2017.06.19-23.

Mosollyal és kíváncsisággal ébredni. Gyermeki várakozással sietni a „konyhába”, azzal a tudattal, hogy ma bármi megtörténhet. Létrejöhét a csoda: valami egészen különös éték! Részese lehetsz egy mesének. Hozzáadhatsz valamit a „mű”-höz. Szín lehetsz a szívárványban. Hang a zeneműben. Szerv a szervezetben. Levél a fa lombkoronájában.

Odaérni. Felkészülni. Recepteket nézni. Egyiket sem konkrétan megvalósítani. Inkább keresgélni. Valami egészen különösét, sajátosságát kitalálni. Valami olyan „közösét”, ami talán nem is létezik. De mi hiszünk benne - érezzük az ízet a szánkban.

Elkezdeni. Főzni, főzni, főzni. Nem meghatározni, hogy ki lesz a hús, ki a paprika. (Nem lehetünk mindannyian mindegyik egy kicsit...?) Szóval beleugrani a vízbe, anélkül, hogy tudnánk melyik összetevők vagyunk pontosan. Mert végülis „tudhatod, hogy tökéletes hús vagy, vagy mélyre merülsz búvárkodni.” (Sardar). Dönteni. Úszni, úszni. S abból egyszercsak repülni. Hogy hogy? Hát, hogy? Na, hogy? „A galamb nem azon gondolkodik, hogy: én most milyen tökéletesen repülök a többiek között.” (S.) Feledni. Kiírítani. Hiszen „pont akkor távolodunk el a szakmánktól, amikor elkezdünk vele foglalkozni.” (S.) Merülni. Összeütközni.

Megérezni a határt. Megjédeni. „Velem vagy?” (Elektra). Igen, a többiek megtartanak. Alakul. Ő aktív. Ő passzív. Ő a só. Ő a kicsike, de erős. Megvan! Hagyma! De hogy játszom el a hagymát? Nem tudom. Tulajdonképpen rettegek. Miért? Haló! „Amennyire félsz a szereptől, valószínűleg ő is épp annyira fél tőled. Az akadály – az ember és a szerep között – általában a színész.” (S.). Kitalálhatom? Nyilván nem. Mi a sors? És mi a véletlen? Olyan könnyű lenne fix ideákban hinni. De nem tehetem. Akkor megállnék. Nekem mennem kell. Ahogy a vonat megy Szabadkáról Pestre. Ahogy egy teknősbéka több száz km-t is megtehet. Közeledni. Egyre közelebb. Egy icipici van még. Nem a célig - a beteljesülésig. És... Forr... „Semmit sem titkolok többé előled.” (E.). Megtörtént. Találkoztunk. És elváltunk. Ahogy meghalunk, hogy újra feltámadjunk. Hogy lángot leheljünk deres ágra s kifeszüljünk a szívárványra...

S lényegében... „Ki viszi át a Szerelmet?” (Nagy László) Ki vitte át 200 éve? S ki fogja 300 év múlva...?

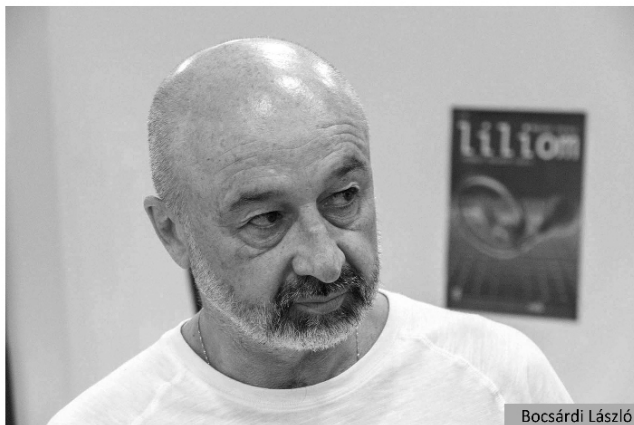
Nagyabonyi Emese

Kegyetlen líra

Shakespeare, Molière, a görög klasszikusok, Tamási Áron – és most Molnár Ferenc. A szerző egyik legismertebb és leggyakrabban játszott drámája, a Liliom Bocsfárdi László életművéből sem maradhatott ki. Az összmagyar színházi élet egyik legfontosabb rendezőjével a darabválasztásról, Liliom figurájáról és az extravagáns díszletről beszélgettünk.

Idén miért döntöttél Molnár Ferenc mellett? Hogy-hogy a Liliomra esett a választás?

A Liliom egy különleges Molnár-szöveg, hiszen egy olyan dimenzió található benne, amely engem nagyon izgat. Rengeteg életszerű részlet és számos, nagyon pontosan jellemzett karakter létezik ebben a drámában, amelyeknek „szaguk” van, miközben a szöveg az egész világról, valamint az ember világban való elhelyezkedéséről (vagy az arra való képtelenségéről) szól. Ez a kettő együtt van jelen a Liliomban. Természetesen ismertem már korábban is a drámát, jó szövegnek tartottam és tartom most is, ám az „ilyenekről” általában mindenki tudja, hogy nagyon jók. Ezért ilyenkor mindig fél picit az ember. Úgy éreztem, hogy mind én, mind pedig a színészek megértünk arra, hogy egy sokszor, sok helyen és sokféleképpen előadott darabot képesek voltunk máshogyan, eddig nem látott módon megközelíteni. A társulat (a sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház – a szerk.) színházi tapasztalatainak és múltjának köszönhetően – amelyeket a klasszikusokon kívül az avantgárd előadások bemu-

Bocsfárdi László

tatása során szerzett – el tudtunk szakadni a realizmustól éssikerült zeneileg is jól megközelíteni ezt a fontos szöveget.

Liliom világban való elhelyezkedése, elhelyezkedése vagy a körülötte élők hozzá való viszonya érdekelt?

Liliom karaktere izgatott leginkább. Az örök kamasz, aki hol kegyetlen, hol megfontolatlan, ellenben óriási szíve és lelke van. Ő képviseli azt az emberi dimenziót, akit mindannyian figyelemmel és csodálattal figyelünk – ám nem feltétlenül élnénk vele együtt. Ilyen személyiség például maga Hamlet is. Úgy gondolom, ez a(z emberi) paradoxon teszi nagygyá ezt a művet is.

Magyar vagy székely Liliomot láttunk tegnap a színpadon?

Ilyen szerintem nincsen. Soha nem futunk úgy egy előadásnak, hogy székely Liliomot, székely Hamletet vagy székely Don Juant akarunk a színpadon megtestesíteni. Természetes, hogy mindig csak azzal a világlátással tudunk egy szöveget megközelíteni, amellyel

mi vagy az adott közegünk rendelkezik. Eközben mindig reménykedünk abban, hogy az adott kor pulzázásait is magunkban hordjuk. Így az általunk megtalált forma segíti és könnyíti a befogadást.

Mesélj kicsit az izgalmas "vasdobozról"! Hogyan és miként kapcsolódik ez a díszlet a darabhoz?

Induláskor már tudtam, hogy ez egy olyan történet, amely látszólag romantikus bájos, de ha az ember figyelmesebben olvassa el, kifejezetten kegyetlennek is tűnhet. Ez a kegyetlenség sugallta számomra, hogy ezt ez a tér tudja, és ebben a térben tudjuk megjeleníteni. A térnek szoros kapcsolatban kell állnia a kegyetlenséggel, mert a szövegben rejlő keresetlen gyöngédség, líra ezáltal kontrasztba kerül. Ugyanakkor, a kontraszttal párhuzamosan, a lírát, a poézist a vonós négyes zenéjével kívántuk aláhúzni, felerősíteni. Így jelent meg színpadképileg az az ellentmondásosság, amely Liliomot is jellemzi.

Hideg-meleg

A csütörtök reggeli szakmai beszélgetésen az előző napon bemutatott két előadás, a Zentai Magyar Kamaraszínház *Május van, tisztelt úr c.* előadása valamint a komáromi Jókai Színház illetve a kassai Thália Színház együttműködésében színpadra vitt *Bányavakság* került terítékre. Elhangzottak éles megjegyzések, csitító szavak illetve sor került egy meghívásra is.

Már a tavalyi fesztiválon is panaszkodtak – színészek, rendezők egyaránt – a játszóhelyek, különösen a Rákóczi Stúdió technikai felszereltségére illetve a rossz körülményekre. Sajnos, a fiatal zentai társulat Szép Ernő-csokra is ennek áldozatává esett. Máté Gábor rendező, színész, a szakmai fórum moderátora nemcsak az rossz akusztikát, hanem a kevésbé jó látási viszonyokat is megemlítette az előadás kapcsán. Hangsúlyozta: ez semmiképpen sem az előadás hibája. Kritikaként viszont szóvá tette a darab ritmikáját továbbá színvilágát, különösen a kissé "barnásra" sikeredett második felvonást. A Katona József Színház igazgatója beszélt a társulat útkereséséről a színházi stílus tekintetében és szóvá tette: számára nem volt egyértelmű az anyag és a társulat szándéka. Vagyis nem derült ki, hogy a csapat milyen módon nyúlt hozzá Szép Ernő egyfelvonásosaihoz és ezekkel milyen viszonyt kíván kialakítani a nézőkkel.

Máté Gábor szavait kisebb felbolydulás követte. Noha Pataki András művészeti igazgató-zsűritag díjazta azt, hogy az (szakmai) út elején lévő zentai társulat emberi hangon próbált színházat csinálni, Cserje Zsuzsa bírálta a színészi játékot. Cserje szerint sem stílusában, sem jelmezében, sem technikájában

Szakmai beszélgetés - a *Bányavakság* szereplői, középen Czajlik József, rendező

nem lehetett eldönteni, hogy az előadás mennyiben akar kisrealista maradni és mennyire kívánja a szatirikus hangvételt erősíteni. Zsigmond Andrea színházi szakíró-zsűritag élvezetesen találta az előadást, és külön örömeire szolgált, hogy felismerni vélte Mezei Kinga rendező állandóvá váló motívumait a darabban. Árkosi Árpád rendező véleménye szerint a produkció nem ment igazán Szép Ernő szövegeinek mélyére. Mindhárom felvonás párbeszédei csupán a felszínen maradtak, ezáltal nem aknázták ki eléggé a verbalításban rejlő lehetőségeket és lélektani mélységeket. A kissé feszült hangulatot Sztarenki Pál művészeti igazgató-zsűritag próbálta enyhíteni. Kifejtette: egy hajóban utazik minden színházzal foglalkozó alkotó, művész. Mindegy, hogy a hajó mely részén helyezkedik el. E metaforával a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színház igazgatója a magyar színházi kultúra egységét kívánta hangsúlyozni. Kevésbé megosztó volt a *Bányavakság* kapcsán kialakult beszélgetés. A koprodukciót szinte egyhangúlag csodálattal és gratulációval fogadta a szakma. Máté Gábor dicsérte a szereposztást, a jelmezeket, a Florin szerepében látott Benkő Géza nyelvi zsenialitását valamin üdvözölte azt, hogy a darab az elejétől fogva "meghatározta" a közönség számára, "hogyan" is kell néznie

azt. A rendező hangsúlyozta, fontos lenne, ha egy ilyen fesztivál keretében mód lenne arra, hogy a rendezők megnézzék egymás munkáját, különösen akkor, ha egyazon dráma vagy egyazon trilógia egyik részének előadásáról van szó. Többben kiemelték Vasvári Emese, a "független színház nagyszonyjának" lenyűgöző játékát. Árkosi Árpád és Fábíán Péter rendező-zsűritag egyaránt kiemelte a színészi jelenlétet és az előadás igazi, jól megcsinált tragikomédia jellegét vagyis "átvérzett az anyag", ahogyan a Zsámbéki Színház igazgatója fogalmazott. "Nem eljátszották az előadást, hanem az előadás maga létezett" mondta Fábíán. Árkosi hozzátette: óriási színészi teljesítmény az, ha a színész olyan figurát jelenít meg tökéletes pontossággal, amihez valószínűleg a hétköznapi életben semmi köze. Számára őshonos lett a darab úgy, hogy egyébként székely tematikát játszottak erdélyi közegben felvidéki színészek. Ezután Mezei Gabriella, a székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színház színésznője megköszönte az előadóknak, hogy a darab által "hazautazhatott", Benkő Bence pedig az élmény pontosságát hangsúlyozta. Végül Sztarenki Pál művészeti igazgató-zsűritag meghívta Zalaegerszegre a Czajlik József által rendezett előadást.

Németh Fruzsina Lilla

Tápos pesti kritikák (Ripacs Loli) azt a hülye címet adja jobb híján, hogy K.ábel a rengetegben

Nem lehet kritikát nemmel kezdeni anélkül, hogy ezzel ne üzenjünk valami löfejet. És akkor már jobb itt, hátha a végére elmúlik az eleje, valamit nem mutat meg ez a nagyon édes, szorgos kis csapat: meggyőzősínpadí esést, habár mindahányszorlátható az igyekezetük. Azt most nem morgom meg, mint ölés által alkotó, hogy tudnak-e általában elég kifejezően mozogni, egyetlen itt látható ötödéves színművész kivételével. Persze mit lehet tenni, ha az osztályvezető tanár is felmegy a színpadra – tessék, ezért kellett ez az öt év –, hogy műsírjon a Kisvárdai Fesztiválon a kultúrház színpadján [sirtál volna, Gáspi, a Rákóczi] és ne tudjon esni egy példásat. Arról nem is beszélve, hogy Keresztes rendező is beóvakodott utána a vérfojtos és agyvelődarabos (íme, úgylis mint főrendező) kortárs terébe, miután már túlvoltunk a fehér nyulán, aztán kimenekült anélkül, hogy egyáltalán megpróbált volna esni. Ja? Hát, így nem nehéz színházcsinálónak lenni. Lefogadom, festeni is tud fehér alapon fehér négyzetet.

Vinnaiagyelhagyós szerző (jelzem, még nem itt kezdődik a vége), úgyhogy az osztálynak is sikerült több agyat elhagyni, miközben nagyon szépen, egymásra hangoltnan mutatták be azt, hogyan, miből csinálják a színházat. Zenéből (Trabalka Cecília m.v.), látványból (Díszlet: Szőke Zsuzsi III. év látványtervezés, Jelmez: Lokodi Aletta III. év látványtervezés, Videó: Sebesi Sándor m.v.), aktuálisan posztdramatikából, verbatim módszerrel középhatótávolságú fizikai színészetből, Barabás Hunorból, Bálint Őrsből Hunorból, Dunai Júlia Veronikából, Gaál Attila Csabából, Gyarmati Évából, Hollai-Heiser Annából, Illés Alexából, Kádár Noémiből, Kozma Gábor Viktorból, Tóth Szilvia Lillából, Wessely Zsófia Annából. Az előadás Vinnaival

Dr. Sivián Anna (Vinnai András): Valaminek a második része
- A Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem előadása

vállalt problémája (nem úgy, na) a színész és a néző, esetleg a végzős osztály és akeblükön lélekmánót melengető befogadók viszonyának változása, illetve ennek a változásnak a felmutatása Shakespeare vagy Woody Allen óta. Az osztály a műsorfűzetben is közzétett kezdeti tanácstalansága után körcső (jó, van ilyen, nyilván hiányzott arról a beszédóráról) alá vette Vinnait, ahogy korábban a pesti főiskolások, akik másképp játszották szertesztét. A Valaminek a második részének második felvonásában a gesztusértékű helymegjelöléssel beidézett (v.ö.:gyilkosság) telefoncsengés, aminek egyszerűsége zenei értéke is lesz – meglehet, a vegyészminimál performatív hatására, mert a játék egyébként romantikusabb, más hatású muzikalitással dolgozik. Egyébként izgalmas lenne újránézni az első megtekintés után csapatban úgy, hogy adott kritikus vagy egyéb partiállat a lehető legtöbb színészi és/vagy színházi eszközhasználatokat kísérné végig, és ténné a mátrixba, amivel végül talán ennél megfoghatóbban lehetne erről a munkáról beszélni. Biztosan lenne, aki a nevekkel szuttyogna, és példáulaz Ignác nevű szereplőről nem próbálná meg lebontani a már kanonizálódott helyi bányamérnö-

köt. Vagy lenne egy feminista kritikai szempontokból leíró és értelmező szakember, aki a második felvonásban kiteljesedő bosszúfantáziába torkolló, kedélyesen karikírozott bántalmazó kapcsolattal foglalkozna a többi családi viszonyhoz mérve. Továbbá és satöbbi megérdemelne a dokumentarista hatású film is egy relációállítást, a rendező hogyan viszonyul a próbaidőszakhoz. Itt jegyzem meg, hogy kitüntetetten barátságos gesztus egy pályája kezdetén álló csapattól az, ahogy szívmengető gyengédséggel bánnak el az egyszerű újságíróval, aki nem tudja, hány éves a kapitány.

Na, gyorsan bedugom a konnektorba, hol a kábel, mielőtt lemerül ez a szar, nehogy elszálljon, amit ideszenvettem, miután órákon át hiába kerestem azt a Rita Pavone dalt, aminek bezeg nem írtam fel a szájbátolt címét, hiába jegyzeteltem tele egy negyven lapos a5-ös fűzetet, rohadjon meg a posztmodern színház, meg a négy vödör vér is külön, szóval azonnalcsatlolom, megymindjárt, amíg ti édelegtek az éjszakában, de nem látok oda ettől az istennyilától, kénytelen vagyok az ujjammal kikapogatni a lukat, csak agyon ne basszon ez a

„Csavaros” asszony Újvidékről

(Zerkovitz Béla - Szilágyi László: Csókos asszony, az Újvidéki Színház produkciója)

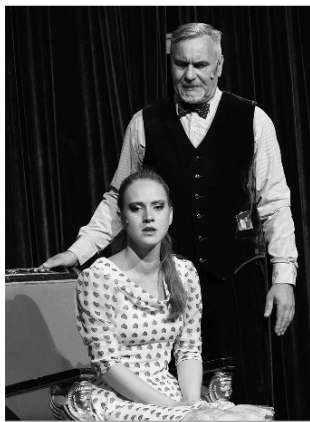
Fogalmam sincs, létezik-e valamilyen statisztika az egy szövegtől való eső slágerek számáról, de ha igen, a Csókos asszony minden bizonnyal listavezető lehet. Önreflexív módon kipróbáltam, hogy végig tudom-e magamban énekelni a Zerkovitz-nótákat, jelentem, úgy 95 százalékban igen. Na jó, az Újvidéki Színház produkciója kicsit „csalt”, hiszen néhány közismert dalt még belecsempezett a sok tekintetben formabontó előadásba.

Az az érdekes, hogy ez a formabontás első látszatra fel sem tűnik, a dallamok kellően örökzöldellnek, a fergeteges táncokat fergeteges taps követi, a közönség drukkolt a szerelmeseknek és a megszokott módon derül (mint immár több mint kilencven éve) a szöveg- és helyzetkomikumokon. Am Radoslav Milenković nagyon huncut egy rendező, az örökzöldeket szépen áthangszereltette, a figurákon kicsit arrébb húzta a kontúrokat, s a történetből kilopta a „filmvásznon-happy andet”, mellyel szemre épp csak picit, valójában azonban nagyon is új történetet írt. Ami a stilisztikát illeti, van ennek az előadásnak egy diszkrét eklektikus bája. A 20-as, 30-as évek swingzenéje (Hangszerelés: Klemm Dávid) keveredik a 60-as évek néhol kissé groteszkbe hajló öltözékeivel (jelmeztervező: Janovics Erika), mintha csak a Grease világa kelne új életre, Dorozsmai Pista (Sirmer Zoltán) egyenesen Travoltát idézi. A koreográfia (Ista Stepanov) ötletesen ötvözi a különböző táncstílusokat. Az alkotók még Fellinivel is példálózhatnak, a neorealista „filing” leginkább a díszletben (Juraj Fabri) érhető tetten. A lerobbant józsefvárosi ház udvarában, amelynek központi eleme egy fali csap, egy dramaturgiai funkcióval bíró slaggal. A színészek feltűnően élvezik ezt a stíluskavalkádot, és úgy tűnik, azt is, ahogy épp csak kicsit másként alakulnak a figuráik. A főszereplők

Csókos asszony - Kőrösi István, László Judit

furcsa szerelmi sokszögben vannak, Pünkösdi Kató (Orlovity Sztaniszlava, f. h.), Dorozsmai Pista (Sirmer Zoltán), Ibolya Ede (Kőrösi István) és Rica Maca (László Judit) mintegy szentivánéji keveredésben táplálnak érzelmeiket egymás iránt, bár ennek a kuszaságnak fontos eleme a játékosság. Ebbe toppan be ötödik szögként Tarpataky báró (Giricz Attila), aki talán az egyik legérdekesebben árnyalt alakja ennek az előadásnak, a félig atyai, félig még érett férfiúi érzésekből gyűrt „szerelmével”, mely az adott pillanatban lemondásra is képes.

Csókos asszony
Orlovity Sztaniszlava, f. h., Giricz Attila

Orlovity Sztaniszlava mellőzi a naiv jegyeket, karakteres, érző nóalakat formál meg, Sirmer Zoltán szeretnivalóan link – kettősükből felszejjik a beteljesülő képtelenség. László Judit vérbő és természetes, Kőrösi István édes balfácán. Kubanek ziccer-szerében Magyar Attila lélektelenül cinikus. Hunyadinéként Banka Livia üdítően poentíroz. Az előadás egyik legnagyobb „szemfényvesztését” Krizsán Szilvia követi el, amikor elénekli a szerelme elvesztésén kétségbeesett Katónak a „Tanulj meg fiacskám komédiázni” című sláger, amit az alkotók szóttek bele a színpadi adaptációba. Ez a legdrámáibb momentuma ugyanis ennek a produkciónak. A végkifejlet minden előzetes várakozással szemben csavart tartogat: Kató a felkínált lehetőség ellenére nem a szerelmet, hanem a művészlétet választja (nehéz kenyér). Ettől rögtön drámai fénytörést kap az egész helyzet, s míg körülötte lelkesen és önfeledten ropják a táncot, ő, kezében bőrönddel elindul az előadóművészet rögös útján, mintha nem lenne más választása, mintha megszívlelte volna az élete első kiábrándulásában kapott útravalót: „Tanulj meg fiacskám komédiázni, /Mert minden, minden csak komédia.”

Ungvári Judit

Abszurd revü, avagy a tündér összeszerelése

Theo Herghelegiu: Tündéri

Két férfi, egy nő. Bezárva, összezárva. Egy szobában, aminek elveszett a kulcsa. Egyiküknek pisílnie kellene. (Pisálnia, hogy pontosak legyünk.) S a lépcsőn talál egy halott nőt. Aki egyszer csak ott van. Hever a földön, a lábuk előtt. Vizsgálgatják, méregetik. Mi a csudát lehet kezdeni egy halott nővel, aki persze még meleg, mintha életjeleket is adna, sőt. Ha nő, legyen nő. De hát nem az. Alaposabb férfiszemle kideríti: „B.meg, ennek a nőnek nincs pinája”. Széttárájk a lábát, úgy szemléltetik. Pulzusát mérik, szájon át mesterséges lélegeztetést alkalmaznak, alaposan hozzákészülődve a művelethez. Aztán egyikük, aki találta, kezdeményezi, hogy nyilvánítsák tündérnek. Mert a tündérek már csak ilyenek. Hiányzik belőlük ez meg az. Ellenben jótét lelkek, akik mindig jót tesznek a buta kislányokkal. Merthogy férfihősünk gyerekkorában ábrándozott ilyen csodatevő tündérről, csak sose jött össze valahogy a nagy találkozás. Talán majd most.

És akkor van még a zene. Nem is akármilyen: dúsan habzó, delikát. Stílusok között szőrfló. Ez a sokféle sikló finom muzika világokat köt össze. A valóságost az irreálissal. A jelenvalót a képzeletbelivel. Csúszkálunk ide-oda. Sokszor nem tudjuk, hol vagyunk. Itt és most, vagy valahol, valamilyen elvont térben és időben? A zene az origó az előadásban. Értelmezni kellene. Expresszionista kabarévüt látunk, vagy brechti songokba oltott ironikus lokálzenét, blaszfémikus beütésekkel? Az Aradi Kamaraszínház, a békéscsabai Jókai Színház és a szegedi MASZK Egyesület előadásának elég hosszú története van, a szegedi Thealteren mutatták be, még 2013-ban. Azóta megjárt számos fesztivált, besöpört számos díjat, jelölést, sok helyen játszották, sikert sikerre halmozott. Négy év alatt, feltételezem, sokat változott. A zenés előadásoknak is

Tündéri - Harsányi Attila, Éder Enikő, Tege Antal

megvan a kihordási idejük, ámhogy a Tündéri ennyi ideig életben tudott maradni, nyilván nem egészen a véletlen műve. Kellett hozzá a kortárs román szerző, Theo Herghelegiu darabja, a rendező, Tapasztó Ernő látásmódja, rendezői radikalizmusa, ahogy könnyű kézzel össze tudta csomózni az abszurdba hajló matériát és a virulens muzsikát. S kellett hozzá a színészek (Harsányi Attila, Tege Antal, Éder Enikő), s a zenészek (Borsos Pál, Luci Chirian, Cosmin Harbel), akik képesek kitölteni a nem túl mélyre hatoló textus kitöltetlen helyeit, üresjáratát, megtölteni azt étellel, humorral, frivol érzékiséggel.

Az előadás legfőbb erénye a valóságosnak s a szürrealisnak egymásba úsztatása, valami olyan groteszk lebegés, amely egyszerre játékos, drámai, súlyos és könnyed, humoros és vicces. És még szórakoztató is. Az előadás élvezeti értékét jótékonyan növelik a humorforrásul is szolgáló idegen nyelvű szövegbevetések, az angolul, németül, oroszul, románul, franciául elgajdolt nóták. Kíváltképp az a dalocska, amelyben a két férfi arról értekezik, mi kellene még a tündér összeszereléséhez, s a zár feltöréséhez: csavarukuls, fogó, ráspoly, ilyesmi. Harsányi Attila adja egyik clown-t, Tege Antal a másikat. Stan és Pan egy Beckett-abszurdból. Tüzijátékot csiholnak egymásból és önmagukból. Alkalmoszerűen dalra fakadnak, szteptáncolni kezdenek, cirkuszi akrobaták

lesznek, konferansziék, egy ironikus revü sztárjai. Harsányié az örök kételkedő, a kitaposott cipőjű slemil figurája. Tegéé a lehengelő, magabiztos macsóé. Harsányi mindenben bizonytalan, legfőképp önmagában. Tege magabiztosságba csomagolja benső ambivalenciáját.

Hozzájuk társul a talányos nőalak. Éder Enikő nemcsak egyik zeneszerzője az előadásnak, hanem enigmatikus nőalakot formál. A nőiség kvintesszenciáját, akivel a férfiak nemigen tudnak mit kezdeni. Ráncigálják ide, oda, de a lány, Zelma sem tétlenkedik. Kis könnyű hacukában táncikál, ujjja köré csavarva férfiakat. Aztán meg fekszik, kiterítve. A halottnak látszó lányfölkorbácsolja az érzekeket. Éder Enikő ironikus songokat daloló nőalakja roppant vonzerővel hódító vamp. A végzet asszonya s elvarázsolt lény. A megtestesült, elvarázsolt férfiálmom. Tapasztó Ernő rendezése metaforikus térkezelésnek, s a műfajok határvidekei pendlítő elemelt, ironikus, abszurd színházcsinálásnak a mintadarabja. Hatásos előadás, amely minimális eszközhasználattal képes maximális hatást elérni. Végig érzelmi hullámvasúton ülünk, zuhanunk egyik végteléből a másikba. Némely jelenetekben csak kóstolót kapunk az abszurd színpadi fogalmazásmódból, amelyet jótékonyan felold a leleményes zenei matéria. Pompás mulatság, de lételeméleti dimenziókat kár lenne keresni benne.

Kovács Dezső

Próbafolyamat továbbképzéssel

Az, hogy egy drámatrilógia melyik vagy hányadik részét rendezi meg egy adott rendező, érdekes és izgalmas kérdés. Az meg talán még érdekesebb, ha két felvidéki színház, nevezetesen a komáromi Jókai Színház és a kassai Thália Színház társulata úgy dönt, hogy közös produkcióként egy kifejezetten székely tematikájú darabot állítanak színpadra. Lapunk a darabválasztás miéjtéről, az előadásban rejlő emberi mélységekről, valamint az előadás „határon túli” kontextusáról kérdezte Czajlik Józsefet, aki a Bányavakság című előadás rendezője egyben a kassai Thália Színház igazgatója is.

A komáromi Jókai Színház korábban megcsinálta már Székely Csaba trilógiájának első részét, a Bányavirágot. Így ők már rendelkeztek egyfajta előtörténettel. Ennek kapcsán ültünk össze Tóth Tiborral, a Jókai Színház igazgatójával, aki egyébként Izsákot játszott a darabban. Mindenképpen olyan drámát kerestünk, amelyet ebben az együttműködésben, viszonylag kevés színész alkalmazásával létre tudunk hozni, tekintettel a két város közötti nagy távolságra. A trilógia második részét Forgács Miklós dramaturggal együtt kínáltam be, és Tibor szinte azonnal igent mondott az anyagra, és felkért ennek megrendezésére.

Tervezel még ezzel a csapattal együtt dolgozni a közel jövőben?

Így, ebben a színészi felállásban nem. Viszont Tiborral egyetérttünk abban, hogy keresnünk kell egy új helyzetet a két színház számára a közös együttműködés érdekében – amelyre, szerencsére, nagyon nyitottak a színészeink.

Megrendezted korábban már ezt a drámát?

Nem, ez az első. Egyébként sem vagyok az a típus, aki bármelyik előadását szereti újrendezni. Számomra minden darab egy adott korszakhoz, közeghez vagy egy konkrét színházhoz kapcsolódik.

Ha már a drámáról van szó: őszintén bevallom, hogy én magam még nem olvastam. Így a „tudatlan” pozíciójából intézem hozzád a kérdést: volt-e vendégszöveg a dramaturgikus szövegben? Egyáltalán: sokat kellett a dramaturggal dolgoznotok a szövegben?

Vendégszöveg nem volt benne és túlságosan nem is nyúltunk bele a szövegbe. Hatékonyabbá, gördülékenyebbé kívántuk tenni azt, ezért inkább húztunk belőle. Főleg kisebb részleteket, motívumokat.

A szakmai beszélgetésen is elhangzott az az érdekesség, hogy felvidékiek mutatnak be a közönség számára egy erdélyi, Erdélyben játszódó történetet. Ha ebből a „kettősségből” indulunk ki, mit gondolsz: érdemes ezt az előadást a határon túli magyarok helyzetének problémája felől megközelíteni?

Természetesen igen, hiszen mindannyian rendelkezünk olyan élményekkel, tapasztalatokkal, amelyek hozzák ezt a tudást: azt, hogy milyen egy másik nemzettel szervesen együtt élni vagy hogyan lehet úgy élni és kommunikálni a hétköznapokban, hogy nem (feltétlenül) az anyanyelved a meghatározó. Ugyanakkor a darab értelmezése és kibontása által is közelebb lehet jutni ezekhez az úgynevezett panelekhez. Ezek a figurák konkrét motívációkkal és

Czajlik József

vágyakkal rendelkeznek, és ha ezek mögé belátunk, a lecsupaszított, sallang nélküli tartalmak egyszer csak összeállnak az a szövevé, amely kiadja ezt a furcsa lételeményt. Mind emberileg, mind szakmailag mélyre kellett és kell fúrni ebben az előadásban.

Műhelymunka folyt vagy inkább határozott irányvonalakat szabtl egy-egy karakter megformálásában?

Nem győzőm hangsúlyozni, hogy nagyszerű színészekkel dolgoztam együtt. Elmélyült munka folyt, és a szereplők száma is segítségünkre volt ebben. Öt vagy annál kevesebb szerepből álló dráma megrendezésének esetén sokkal több idő jut az anyagra, egy-egy színészre, a közös gondolkodásra. Itt sem volt másképpen. Úgy érzem, a próbafolyamat mindannyiunk számára egyfajta továbbképzés is volt. Szakmailag, lelkiileg és emberileg egyaránt.

Mai program:**18:00 – FEHÉR SZARVAS**

A Magyar Kanizsai Udvari
Kamaraszínház előadása.

Rendező: Andrászi Attila
(versenyelőadás)

Helyszín: Művészetek Háza

**21:00 – ChazzPalmintieri:
A HÜTLENSÉG ÁRA**

A Budapesti Játékszín
előadása.

Rendező: Bagó Bertalan

Helyszín: Cirkuszátor

A Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem hallgatói

kisvárdai lapok

A Magyar Színházak
XXIX. Kisvárdai
Fesztiváljának napilapja

Szerkesztő:

Ungvári Judit

Fotó:

Ilovszky Béla, theater.hu

Nyomdai előkészítés:

Fnor Reklámgrafika Kft.

Nyomdai kivitelezés:

Imi Print Nyomda

Felelős kiadó: Nyakó Béla

ISSN 1587-8325

www.kisvarda.szinhasz.hu

Keresztes Attila, rendező

**Magyar
színházak
XXIX. Kisvárdai
fesztiválja**

A Magyar Színházak
XXIX. Kisvárdai
Fesztiváljának támogatói:

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

KISVÁRDA VÁROS
ÖNKORMÁNYZATA

Nemzet: Kulturális Alap

A Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem hallgatóinak vizsgaelőadása